

Nieuwsbrief ERF Updates - Nummer 17, 2019

Nummer 17, 2019

Redactie: mr. F.M.H. Hoens.

INHOUDSOPGAVE

Hof

[Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, ECLI:NL:GHARL:2019:6343](#) 06-08-2019

[Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, ECLI:NL:GHARL:2019:6341](#) 06-08-2019

[Gerechtshof Den Haag, ECLI:NL:GHDHA:2019:2039](#) 30-07-2019

[Gerechtshof Den Haag, ECLI:NL:GHDHA:2019:2022](#) 16-07-2019

[Gerechtshof Den Haag, ECLI:NL:GHDHA:2019:2024](#) 16-07-2019

[Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, ECLI:NL:GHARL:2018:6788](#) 24-07-2018

Rechtbank

[Rechtbank Den Haag, ECLI:NL:RBDHA:2019:4865](#) 07-05-2019

[Rechtbank Den Haag, ECLI:NL:RBDHA:2018:4815](#) 11-04-2018

Centrale Raad van Beroep

[Centrale Raad van Beroep, ECLI:NL:CRVB:2019:2607](#) 06-08-2019

[Centrale Raad van Beroep, ECLI:NL:CRVB:2019:856](#) 05-03-2019

RECHTSPRAAK

Testament curanda met toestemming van kantonrechter tot stand gekomen, blijft ook na overlijden onaangetast.

X is in 2013 onder curatele gesteld wegens een geestelijke stoornis. In 2015 geeft de kantonrechter X toestemming om haar testament te wijzigen (art. 4:155 lid 2 BW), onder de voorwaarde dat het testament binnen een maand en in aanwezigheid van twee getuigen wordt opgesteld. Dit gebeurt daags na de toestemming. Na het overlijden van X stelt neef Y – die in het eerste testament tot erfgenaam was benoemd en in het tweede slechts een legaat krijgt – dat het tweede testament nietig is, omdat het onder invloed van een stoornis van de geestesvermogens van X tot stand zou zijn gekomen. Volgens de rechtbank heeft Y onvoldoende aangetoond dat X bij het passeren niet wilsbekwaam was. Het testament is met toestemming van de kantonrechter tot stand gekomen, na het volgen van het Stappenplan beoordeling wilsbekwaamheid, waarvan zorgvuldig medisch onderzoek deel uitmaakt. Op grond van dit medisch onderzoek en eigen waarneming heeft de kantonrechter X voldoende wilsbekwaam geacht. Hiertegenover staan slechts de eigen waarnemingen van Y, die niet gestaafd zijn met medische stukken.

Instantie: Rechtbank Den Haag

Datum uitspraak: 11-04-2018

ECLI: ECLI:NL:RBDHA:2018:4815

Zaaknummer: C/09/536794 / HA ZA 17/797

Rechters: I.A.M. Kroft, J. Brandt en M.S. Neervoort

Wetsartikelen: 4:155 BW

RECHTSPRAAK

Terugvordering bijstand ingeval van langstlevendetestament.

X ontvangt sinds 2003 bijstand. In 1990 heeft X van haar vader geërfd. Dit erfdeel omvat de helft van een woning, waarvan de moeder van X het testamentair vruchtgebruik heeft. De moeder overlijdt in 2015, waarna de woning wordt verkocht. De uitkeringsinstantie vordert dan bijstand terug over de periode van 2003 tot het overlijden van de moeder van X in 2015 (art. 58 lid 2 onder f ten eerste PW). Volgens de raad is de terugvordering terecht.

Aan artikel 58 PW ligt de gedachte ten grondslag dat bijstand, die niet zou zijn verleend indien de betrokkene al op een eerder tijdstip over naderhand beschikbaar gekomen middelen had kunnen beschikken, kan worden teruggevorderd. Dit hangt samen met het aanvullend karakter van de bijstand. Zodra de betrokkene over de middelen kan beschikken, kan tot terugvordering worden overgegaan.

Volgens vaste rechtspraak (ECLI:NL:CRVB:2009:BJo853) ontstaat de aanspraak op een erfdeel in dit verband op het tijdstip van overlijden van de erflater. Indien de datum van aanspraak op het erfdeel ligt vóór de aanvang van de bijstandsverlening, is de situatie bij aanvang van de bijstandsverlening beslissend (ECLI:NL:CRVB:2019:856).

Bij een langstlevendetestament ontstaat de aanspraak op een erfdeel op het moment dat een van de ouders overlijdt, zij het dat die aanspraak pas geëffectueerd kan worden op het moment dat de andere ouder overlijdt. Voor de toepassing van artikel 58 PW betekent dit dat de bijstand pas kan worden teruggevorderd nadat beide ouders zijn overleden en het kind feitelijk de beschikking heeft gekregen over zijn deel van de nalatenschap. Het betekent ook dat twee periodes moeten worden onderscheiden (ECLI:NL:CRVB:2014:2015). De eerste periode loopt van het overlijden van ouder 1 tot het overlijden van ouder 2 en omvat de aanspraak op het erfdeel uit de nalatenschap van ouder 1. De tweede periode loopt vanaf het overlijden van ouder 2 en omvat de aanspraak op het erfdeel uit diens nalatenschap.

Wat betreft de in aanmerking te nemen middelen uit de nalatenschap van vader van X, telt niet de waarde bij vaders overlijden (ECLI:NL:CRVB:2003:AF5485), maar de waarde op het moment waarop X over de middelen kan beschikken (ECLI:NL:CRVB:2006:AY5325 en

ECLI:NL:CRVB:2019:856).

Tot slot zijn er volgens de Raad geen dringende redenen op grond waarvan van terugvordering had moeten worden afgezien. De terugvordering leidt niet tot onaanvaardbare sociale en/of financiële gevolgen voor X. Het moet dan gaan om incidentele gevallen, waarin iets bijzonders en uitzonderlijks aan de hand is en waarin een individuele afweging van alle relevante omstandigheden plaatsvindt (ECLI:NL:CRVB:2005:AT2869). Dat X in een onzekere financiële situatie verkeert nu haar mogelijk schulden aan legitimarissen van moeder boven het hoofd hangen, is niet het gevolg van de terugvordering.

Instantie: Centrale Raad van Beroep

Datum uitspraak: 06-08-2019

ECLI: ECLI:NL:CRVB:2019:2607

Zaaknummer: 17/3182 PW

Rechters: O.L.H.W.I. Korte, E.C.R. Schut en G.M.G. Hink

Wetsartikelen: 58 PW

RECHTSPRAAK

Bijstand. Achteraf verkregen erfenis en peildatum terugvordering.

X ontvangt sinds 2014 bijstand. Kort daarvoor heeft X van haar moeder geërfd. Na verdeling van de boedel is voor X in 2016 het geld beschikbaar gekomen. De uitkeringsinstantie vordert dan bijstand terug over de periode vanaf de aanvang van de bijstand (art. 58 lid 2 onder f ten eerste PW). Volgens de Raad is de terugvordering terecht.

Aan artikel 58 PW ligt de gedachte ten grondslag dat bijstand die niet zou zijn verleend indien de betrokkene al op een eerder tijdstip over naderhand beschikbaar gekomen middelen had kunnen beschikken, kan worden teruggevorderd. Dit hangt samen met het aanvullend karakter van de bijstand. Zodra de betrokkene over de middelen kan beschikken, kan tot terugvordering worden overgegaan.

Volgens vaste rechtspraak (ECLI:NL:CRVB:2009:BJo853) ontstaat de aanspraak op een erfdeel in dit verband op het tijdstip van overlijden van de erflater. Indien de datum van aanspraak op het erfdeel ligt vóór de aanvang van de bijstandsverlening, is de situatie bij aanvang van de bijstandverlening beslissend (ECLI:NL:CRVB:2018:3341).

De erfrechtelijke aanspraak voor X is dus bij het overlijden van haar moeder in 2014 ontstaan. In 2016 is sprake van achteraf in aanmerking te nemen middelen die de terugvordering rechtvaardigen.

Instantie: Centrale Raad van Beroep

Datum uitspraak: 05-03-2019

ECLI: ECLI:NL:CRVB:2019:856

Zaaknummer: 17-6410 PW

Rechters: O.L.H.W.I. Korte, M. Hillen en E.C.R. Schut

Wetsartikelen: 58 PW

RECHTSPRAAK

Afwikkeling agrarische maatschap. Vordering uit meerwaardeclausule door verzwijging verbeurd.

Vader oefende twee veeteeltbedrijven uit in maatschapsverband. Eén met kind C en één met de echtgenoot van kind E. Na het overlijden van vader en daarna van moeder, ontstaat een geschil met kind A over de afwikkeling van de maatschappen (procedure in eerste aanleg: ECLI:NL:RBNNE:2015:4128).

A vordert alsnog verdeling van een vordering uit hoofde van een meerwaardeclausule. Het beroep op verjaring door de wederpartij wordt afgewezen, omdat verdeling te allen tijde kan worden gevorderd (art. 3:178 lid 1 BW).

A beroept zich voorts op artikel 3:194 lid 2 BW. Volgens A hebben de andere deelgenoten het bestaan van de vordering opzettelijk voor hem verborgen gehouden of verzwegen, zodat de gehele vordering aan A toekomt. Het hof geeft A hierin gelijk.

Dat A uit openbare registers van de meerwaardeclausule en transacties op de hoogte had kunnen zijn, sluit niet uit dat sprake is van verzwijging in de zin van artikel 3:178 lid 1 BW. Voor verbeurte is onvoldoende dat de deelgenoten (niet wisten maar) behoorden te weten dat het verzwegen goed in de gemeenschap viel (HR 31 maart 2017, ECLI:NL:HR:2017:565). De andere deelgenoten wisten in dit geval van de vordering op hun broer en hebben er bewust voor gekozen deze niet te incasseren. Het betreft een substantieel bedrag. Volgens het hof hebben de andere deelgenoten de vordering opzettelijk verzwegen. Juist in de onderhavige situatie – men was gebrouilleerd – hadden zij A, die door een gebrek aan communicatie niet op de hoogte was van de vordering, daarvan melding moeten maken. Zij moeten zich er ook van bewust zijn geweest dat A hierover wel geïnformeerd behoorde te worden.

Instantie: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Datum uitspraak: 06-08-2019

ECLI: ECLI:NL:GHARL:2019:6341

Zaaknummer: 200.211.901/01

Rechters: W. Breemhaar, J.D.S.L. Bosch en M. Weissink

Wetsartikelen: 3:178 BW en 3:194 BW

RECHTSPRAAK

Onterving echtgenote door vermogende erflater. Hof verlangt deskundigenbericht over wilsonbekwaamheid.

De echtgenoot van X laat bij zijn overlijden in 2013 ruim 26 miljoen euro na aan twee goededoelinstellingen als enige erfgenamen. Volgens X was erflater wilsonbekwaam bij het opmaken van het testament en is het daarom nietig (art. 3:34 lid 2 BW). Het betreft een testament uit 2012 dat een eerder testament uit 2006 herroept. In beide testamenten bedenkt erflater de goededoelinstellingen ruim. Met name de kinderen van X worden in het laatste testament minder ruim bedacht. X is aangewezen als legataris (vruchtgebruiker) in plaats van erfgenaam.

X moet niet alleen stellen dat erflater leed aan een geestelijke stoornis, maar ook dat deze stoornis een redelijke waarneming van de bij de handeling betrokken belangen belette. De rechtbank kwam eerder tot de conclusie dat X hierin niet slaagt (ECLI:NL:RBMNE:2017:1324).

Volgens X is erflater door een geestesstoornis veranderd van 'family man' in een humeurige man met stemmingswisselingen en zonder empathie. Hij zou geobsedeerd zijn geraakt door zijn wens om geen belasting te betalen. Er zijn personen die bij erflater een gedragsverandering hebben ervaren en personen die dat niet hebben ervaren. Beide partijen hebben rapporten van partijdeskundigen ingebracht die elkaar tegenspreken. Het hof heeft daarom behoefte aan voorlichting door één of meer onafhankelijke deskundigen en gelast in dit tussenarrest een deskundigenbericht.

Instantie: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Datum uitspraak: 06-08-2019

ECLI: ECLI:NL:GHARL:2019:6343

Zaaknummer: 200.217.887/01

Rechters: W. Breemhaar, O.E. Mulder en M. Weissink

Wetsartikelen: 3:34 BW

RECHTSPRAAK

Testament curanda met toestemming van kantonrechter tot stand gekomen. Hof twijfelt aan wilsbekwaamheid.

X is in 2013 onder curatele gesteld wegens een geestelijke stoornis. In 2015 geeft de kantonrechter X (dan 104 jaar oud) toestemming om haar testament te wijzigen (art. 4:155 lid 2 BW), onder de voorwaarde dat het testament binnen een maand en in aanwezigheid van twee getuigen wordt opgesteld. Dit gebeurt daags na de toestemming. Na het overlijden van X stelt neef Y – die in het eerste testament tot erfgenaam was benoemd en in het tweede slechts een legaat krijgt – dat het tweede testament nietig is, omdat het onder invloed van een stoornis van de geestesvermogens van X tot stand zou zijn gekomen. Volgens de rechbank heeft Y onvoldoende aangetoond dat X bij het passeren niet wilsbekwaam was (ECLI:NL:RBDHA:2018:4815). Het hof twijfelt hieraan, mede gelet op de complexiteit van het testament waarin een op te richten fonds met als doel gedurende 25 jaar geld beschikbaar te stellen aan een goed doel en een bejaardentehuis voor het organiseren van muziekconcerten. Ook wijst het hof op de complexe fiscale gevolgen, de verwevenheid van personen en functies en de rol van de curator als initiatiefnemer. Het hof stelt zware zorgvuldigheidseisen aan beantwoording van de vraag of X wilsbekwaam was bij het opgeven van haar wil, bij het bespreken van het concept en bij het passeren van het testament.

De toestemming van de kantonrechter waarborgt onvoldoende dat X de gevolgen van het testament heeft overzien. Aan de kantonrechter is wel het concepttestament overgelegd maar van de wijze waarop het een en ander tot stand is gekomen heeft hij zich geen rekenschap gegeven. Voorts heeft de kantonrechter geen inzicht kunnen hebben in de financiële en fiscale consequenties van het testament. Het betrof een complex testament waarbij nota bene mogelijk nog een stichting moest worden opgericht voor de uitvoering van de last. In dat geval is eveneens de inhoud van de statuten van belang om te controleren op welke wijze en door wie kan worden beschikt over de middelen. Bovendien betreft het een fonds dat of stichting die gedurende 25 jaar moet bestaan. Het hof acht het niet aannemelijk dat de kantonrechter voor ogen heeft gehad dat de executeur eveneens de controle zou krijgen in de stichting en dat erflaatster dit ook zo heeft gewild.

Het hof laat de executeur toe te bewijzen dat X voldoende wilsbekwaam was.

Instantie: Gerechtshof Den Haag

Datum uitspraak: 30-07-2019

ECLI: ECLI:NL:GHDHA:2019:2039

Zaaknummer: 200.242.359/01

Rechters: A.E. Sutorius-van Hees, A.N. Labohm en L.A.G.M. van der Geld

Wetsartikelen: 4:155 BW

RECHTSPRAAK

Schenking door voormalige ANBI ter lediging van schulden niet vrijgesteld.

Een goeddoelstichting (ANBI) heeft als doel om financieel hulpbehoevende mensen te helpen. In 2014 schenkt de stichting aan X in de vorm van kwijtschelding van een schuld. De stichting is op dat moment geen ANBI meer, waardoor de vrijstelling voor de schenkbelasting in artikel 33 lid 1 onder 10 SW 1956 niet van toepassing is.

Ook het beroep op de vrijstelling in artikel 33 lid 1 onder 8 SW 1956 faalt. Deze vrijstelling is niet van toepassing op een kwijtschelding. Daarbij komt dat niet aannemelijk is dat X geen vermogen heeft waaruit de schulden kunnen worden voldaan. Het hof bevestigt de uitspraak van de rechtbank (ECLI:NL:RBDHA:2018:11930).

Zie voor een parallele procedure Hof Den Haag 16 juli 2019, ECLI:NL:GHDHA:2019:2026.

Instantie: Gerechtshof Den Haag

Datum uitspraak: 16-07-2019

ECLI: ECLI:NL:GHDHA:2019:2024

Zaaknummer: BK-18/01051

Rechters: W.M.G. Visser, B.F.A. van Huijgevoort en R.C.H.M. Lips

Wetsartikelen: 33 SW 1956

RECHTSPRAAK

***Quasilegaat met verzorgingskarakter. Vermindering onredelijk.
Vereffenaar en hypotheekbank moeten verlies nemen.***

Erflater overlijdt plotseling als hij in echtscheiding ligt. Hij heeft zijn twee kinderen uit een eerdere relatie tot enige erfgenamen benoemd. Bij het overlijden is een van hen (X) nog minderjarig. De nalatenschap wordt door beneficiaire aanvaarding wettelijk vereffend. Een notaris is aangezocht als boedelnotaris (art. 4:197 lid 1 BW). Deze notaris heeft zich tot wettelijke vereffenaar laten benoemen (art. 4:203 lid 1 onder b BW, art. 4:209 lid 5 BW), teneinde zijn vereffeningskosten te kunnen voldoen uit de nalatenschap. X is begunstigde van een levensverzekering op het leven van erflater, die voor X een nabestaandenlijfrente oplevert. Volgens het hof is sprake van een quasilegaat (art. 4:126 lid 2 onder b BW).

In deze procedure vordert de vereffenaar vermindering en terugvordering van het quasilegaat (art. 4:127 BW). Volgens X is dit onredelijk vanwege het verzorgingskarakter van de verzekering. Het hof geeft, in navolging van de rechtbank, X gelijk.

De beperking in artikel 4:127 BW ('voor zover dit niet, alle omstandigheden in aanmerking genomen, onredelijk is') is volgens de parlementaire geschiedenis opgenomen met het oog op een goede afstemming tussen het erfrecht en het verzekeringsrecht. Zo is voorkomen dat een begunstiging tijdens leven van de verzekeringnemer *niet* uitgewonnen kan worden (art. 22a Fw), maar na zijn overlijden *wel*. Voor de vraag of is voldaan aan het onredelijkheidscriterium van artikel 4:126 lid 2 onder b BW is volgens het hof doorslaggevend of de begunstiging een verzorgingskarakter heeft. Het belang van de begunstigde staat daarbij voorop en gaat voor op de belangen van schuldeisers en eventuele legitimarissen. Van een verzorgingskarakter is niet alleen sprake indien erflater met de begunstiging uitdrukkelijk de verzorging van de begunstigde heeft beoogd, maar ook indien de begunstiging in de gegeven omstandigheden noodzakelijk blijkt voor de betaling van de kosten van studie en levensonderhoud van de begunstigde.

De onderhavige begunstiging heeft een verzorgingskarakter. X heeft de lijfrente nodig om te voorzien in de kosten van verzorging, opvoeding en afronding van haar studie.

Voorts vindt het hof het onredelijk X te verplichten tot terugbetaling. Het belang van X staat voorop en weegt in dit geval zo zwaar dat het belang van de vereffenaar en de bank als schuldeisers moet wijken.

Instantie: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Datum uitspraak: 24-07-2018

ECLI: ECLI:NL:GHARL:2018:6788

Zaaknummer: 200.192.269

Rechters: J.H. Lieber, R.A. Dozy en R.E. Brinkman

Wetsartikelen: 4:126 BW, 4:127 BW, 4:197 BW, 4:203 BW, 4:209 BW en 22a Fw

RECHTSPRAAK

Afgifte legaat aandelen en peildatum vruchten. Erfgenaam kan dividendbelasting niet verrekenen.

Erflaatster overlijdt in 2014. A, B en C zijn haar erfgenamen. Erflaatster heeft haar aandelen in een bv gelegateerd aan Y en Z en bepaald dat de vruchten vanaf het overlijden aan de legatarissen toekomen. De aandelen worden in maart 2015 aan X en Y overgedragen. In februari, maart en november 2015 heeft de bv dividend uitgekeerd en daarover dividendbelasting ingehouden en afgedragen. Erfgenaam A wil deze dividendbelasting ten onrechte verrekenen met de inkomstenbelasting over 2015. De dividendbelasting werd verschuldigd op een tijdstip waarop de vruchten van de aandelen toekwamen aan de legatarissen. A is na het overlijden van erflaatster nimmer gerechtigd geworden tot de opbrengst van de aandelen en niet belastingplichtig voor de dividendbelasting (art. 1 Wet op de dividendbelasting 1965). Dat een deel van het dividend in februari 2015 – voor de afgifte van het legaat – beschikbaar is gesteld, maakt dit niet anders.

Instantie: Rechtbank Den Haag

Datum uitspraak: 07-05-2019

ECLI: ECLI:NL:RBDHA:2019:4865

Zaaknummer: 18_3210

Rechters: E. Kouwenhoven

Wetsartikelen: 1 Wet op de dividendbelasting 1965

RECHTSPRAAK

Erfgenaam met betalingsprobleem erfbelasting wendt zich ten onrechte tot Inspecteur.

X is een van de erfgenamen in de nalatenschap van zijn moeder en krijgt een navorderingsaanslag erfbelasting opgelegd (art. 36 SW 1956). De nalatenschap is nog niet vereffend, waardoor X zijn erfdeel nog niet heeft ontvangen. X verkeert door de aanslag in betalingsproblemen en wendt zich tot de Inspecteur, stellende dat de aanslag ten onrechte op zijn naam is gesteld nu niet X maar de notaris de nalatenschap onder zich heeft.

Volgens het hof is de aanslag conform artikel 36 SW 1956 aan X als erfgenaam opgelegd. X moet zich voor betalingsproblemen niet tot de inspecteur wenden, maar tot de Ontvanger, die belast is met de invordering van de rijksbelastingen.

Instantie: Gerechtshof Den Haag

Datum uitspraak: 16-07-2019

ECLI: ECLI:NL:GHDHA:2019:2022

Zaaknummer: BK-18/00676

Rechters: W.M.G. Visser, B.F.A. van Huijgevoort en R.C.H.M. Lips

Wetsartikelen: 36 SW